

KEDACTIONA
ARAD, STR. AULICH (ADAM):

ABONAMENTUL
Pentru Austro-Ungaria:
pe 1 an fl. 10; pe 1/2
an fl. 5; pe 1/4 de an
fl. 2-50; pe 1 lună fl. 1.

Nr-ți de Duminecă pe
an fl. 1.50.

Pentru România și străintate:
pe an 40 franci.

Manuscripte nu se înapoiază.

ADMINISTRAȚIA
ARAD, STR. AULICH (ADAM):

INSERTIUNILE:

de 1 și garmond: prima-dată
7 cr.; a doua oară 6 cr.;
a treia oară 4 cr. și timbru
de 30 cr. de fiecare publi-
cațiune.

Atât abonamentele cât și
insertiunile sunt a se plăti
înainte.

Scrisori nefrancate nu se
primesc.

TRIBUNA POPORULUI

LUPTA NOASTRĂ

(vj.) E veche și mare și dreaptă lupta noastră. Pentru viața ne luptăm în potriiva morții. Și să nu slăbească inima voastră, Români, nu ve temeți, nici ve spăriați, biruitori vom eși din luptă, că tot cel născut din Dumnezeu biruește lumea. Și ce este mai dumnezeesc, decât a noastră sfântă dreptate?

Acel neam mândru și rece, care ne este nouă părinte, dintr'un sat, ce se numia Roma, biruit-au Italia și Africa și Asia și toată lumea, când faptele lor isvoriau din iubirea neamului și din credința în Dumnezeu. Stricăciunea numai i-a mistuit și lăcomia și urtele poftite trupesti. Marele imperiu hârb s'a făcut, par'că numai poveste a fost. Crengile-i puternice înse scuturatu-și-au ghinda prin lume și unde simburile a fost sănătos, răsarit-au mlădițe noue și pline de viață în meduva lor.

Aproape optsprezece sute de ani au trecut, decând fost-am și noi sădiți aici departe prin văile bătrânilor Carpați și moștenire ni-s'a lăsat idealul strămoșilor noștri Români, nețarmurita iubire a neamului și credința în puterea lui Dumnezeu.

După vremuri mulți veniră asupra noastră, ca să ne mistue, să ne culce, dar' trecut-au ca apa de munte peste stâncile, ce-și au în inima pământului rădăcini. Și nu am perit. Nu pentru-că am fi fost tari și mulți și violeni, ei pentru-că Dumnezeului nostru rugăciuni din inimi curate am ridicat.

Strecuratu-s'au veacurile deasupra noastră pline cu amar și suferințe și toate hordele sălbătice ale Asiei trecut-au cu foc și cu sabie și cu foamea fiarelor peste trupurile noastre — și nu am perit. Că reul nimerui nu l'am voit, ei s'erăcia ni-am apărât-o numai și neamul și pentru aceea Domnul nu ne-a lăsat întru stricăciune pe noi.

Furtuna lumii ne-a risipit prin văi întunecoase și prin crepăturile munților ne-am ascuns, codrul ne-a fost lăcaș și prieten, s'erăcia și lipsa și chinul ne-au fost tovarăși, mângălere, și artă doina și fluerul numai — și nu am perit. Veacuri trecut-au astfel asupra noastră și sute de ani ascunși am fost ca apa în năsip. Dar' deodată mlădița frumoasă se ridică deasupra tufșului și Stefan cel Mare și Mircea cel bătrân mărturie dau lumii de isvorul sângelui nostru.

Și cei rămași în leaganul strămoșesc ne-am bucurat tare văzându-i pe frații noștri falnici și străluciți. Ne-am bucurat și am suferit mai departe, că pentru noi vremea nu s'a împlinit,

dar' neamul nu ni l'am dat odată cu capul. Venit-a vremea iobăgiei și împărații lumii au zis, că unii să fie stăpâni și alții slugi să fie, că voia Domnului este așa. Am dus-o și asta. Un neam întreg am hrănit din rodul muncii noastre și pentru binele altora sângele ni l'am vărsat. De scânduri au fost bisericile noastre și casele noastre au fost colibi, eară lor le-am ridicat temple și palate și imbuire a fost viața lor. Pe noi ne-au hilit, pe vlădicii noștri cei curați și cu bun gând în temniți i-au aruncat și au scuipat în fața lor rușine și să ne stîrpească pe toți au voit. Adese-ori amarul s'a făcut grămadă în sufletele noastre și am ridicat vânjoasele noastre brațe asupra capului lor. Pe Horia în roată l-au frânt și au zis, că nu este mântuire pentru Români. Dar' nu am perit.

Și eată că a venit duhul vremurilor peste lume și cuvântul dreptății a sunat. Frați sunt oamenii toți pe pământ și nimeni slugă altuia nu este. Asta era. Și cei ce nu au voit să asculte cuvântul dreptății cu moarte amară au murit și sângele șiroaie a curs. Ridicatu-s'au neamurile toate împotriva tiranilor și i-au zdrobit. Și duhul adevărului ajuns'a în văile noastre și netrezit din somnul nostru de veacuri. Patruzeci de mii de Români s'au adunat pe câmpul libertății și tare jurământ au ridicat la ceriu, că liberi vo esc să fie și Români, ori vor muri. Ucigașii dreptății însă au zis, că Românul trebuie să piară și de alt neam să se facă și s'au ridicat cu tunuri și puști asupra noastră. Dar' din vârful munților noștri Iancu Viteazul și Axente cel Sever ridicatu-și-au puternicele lor brațe și fulgere au izbit în piepturile dușmanilor noștri și ear nu ne-au biruit pe noi.

Apoi cu viclesug împăcatu-s'au cu împăratul nostru dreptate și frație tuturor făgăduind. Dar' minciuni au vorbit buzele lor. Legi au făcut întru apărarea noastră și mai virtos ne-au dripit la pământ. Biserica noastră a noastră să fie, a zis împăratul, și ei vreau să ne poruncească în sfintele noastre lăcașuri. Fac lege despre naționalități și căpeteniile lor zic în adunare, că țara aceasta de un neam trebuie să se facă. Ne cheamă să ne sfătuim cu ei împreună și la alegeri ne bat și ne impușcă pe noi. Minciună este viața lor și violenție este sufletul lor. Dar' pe noi nu ne vor birui, că dreptatea și Dumnezeu este cu noi.

Voit-au Spaniolii să robească neamul, ce Olandezi se cheamă. Și Spaniolii erau puternici și bogați și în împărăția împăratului lor soarele vecinic nu apunea, eară ceilalți au fost mai puțini ca noi și slabi. Dar ei nu

s'au lăsat. Sute de sate fură arse și pustiite și nimicite pe veci. Răsboiul, și ortacul lui, ciuma, culeă în moment mai mult ca a treia parte a oamenilor din țară. Câmpiile roditoare mai înainte acum stăteau părăsite și polomidă și burueni creșteau în locul bucatelor nutritoare de oameni. Dămele rîurilor se stricaseră și apele stăteau vara și iarna peste agrii. Drumurile erau de neumblat. Fiarele sălbătice se înmulțiseră ca niciodată, sute și mii de lupi alergau în ziua mare prin câmpi și prin sate. Se stînsese rușinea și cinstea și bunele moravuri. Prin orașe cu sutele stăteau casele goale și goale și dărimate erau și școalele și bisericile și graiul dascălilor amuțise în mijlocul lărmuirii de arme. Într'un oraș încunjurat de dușmani se isprăvisse pâinea și toată hrana, oamenii măncașă cîinii și pisicele și acum nici de acestea nu mai erau. Și atunci căpetenia orașului însuși trupul său și-l'a dat hrană oamenilor, numai dușmanului să nu se dea. Adrian van der Werf a fost numele lui, laudați-l pe el, că iubirea lui de neam mare a fost. Și poporul cel mic și slab a învins împărăția cea mare și puternică și împăratul mândru a pățit rușine, eară în casele iubitorilor de neam belșug și fericire s'au sălășluit.

Și ei să ne risipească pe noi? Zisu-ni-au nume de ocară și ne-au bătut pe noi și ne-au dus la închisoare, ca sufletul nostru întunecându-se să-și pearză dulceața iubirii de neam. Dar noi mai virtos ne-am întărit. Prin porunci d'ale miniștrilor opritu-ne-au tovarășia noastră și nu ne mai lasă să ne sfătuim împreună despre soarta noastră. Sermanii! Ei cred, că popoarele se fac și se niminesc prin porunca unui biet de ministru. Sermanii!

Nu ne mai putem aduna? Comitetul partidului nostru desființat? Nu mai avem dreptul să fim Români? Dar și pe Dumnezeu vreați să ni-l răpiți?

Dar noi rîdem de ticăloșiile voastre și nu ne temem de voi. Ligă sfântă vom face și rodul sudorilor noastre dar îl vom aduce focului iubirii noastre de neam și sub pământ ne vom aduna, dacă fața pământului ați luat-o stăpânire gendarmilor voștri. Gândiți că partidul și comitetul este viața noastră? Sute de comitete să ucideți și noi vom trăi. Tremurul și frica ve va cuprinde, când se va ridica zăgăzul suferințelor noastre. Steagul filfae mândru în vînt. În jurul lui, Români!

Eară cel fricos și slab la inimă să meargă și se întoarcă în casa sa, ca să nu înfricoșeze inima fratelui său ca și a sa.

Fiume contra Ungurilor. Ziarele ungu-rești aduc vestea că la Fiume s'a pornit o mare mișcare în contra tuturilor proiectelor de reforme ale guvernului. Cetățenii din Fiume vor cere autonomie.

V. Alexandri și Aradanii.

După strălucita isbândă a „Gintei latine“, Români aradani s'au grăbit să trimită marelui bard al națiunii o adresă, la care au primit următorul răspuns:

Mircești, 8 Iunie 1878.

Stimabilul meu Domn!

Am primit frumoasa carte, ce conține felicitările cetățenilor români din Arad.

Îmi este peste măsură de a le exprima simțirile de legitimă mândrie și de profundă bucurie, ce m'au cuprins în prezența entuziasmului patriotic al fraților mei de peste munți. Ardealul a fost totdeauna cuibul sacru al Românismului, pe care nici o furtună nu l'a putut distruge, căci a fost cimentat cu anticul și neperitorul sânge roman. Din acel cuib binecuvîntat de Dumnezeu, mulți multuri se vor înălța pe cerul României, fără ca de azi înainte nime să îndrăznească a se încerca de a le smulge penele aripilor.

Presentul și viitorul nostru încep a se afirma sub razele soarelui latinității, precum înălții munți ai Carpaților, care prin negurile întunericului apar ca un lanț de nori, și, cum răsare faptul zilei, iau formele lor și aspectul de giganți.

Eu sînt fericit că mi-am văzut visul cu ochii; fericit că mi-a ajutat Dumnezeu a contribui la ridicarea statuei măiestroase a Latinismului oriental în fața Latinismului occidental; fericit mai cu seamă de simpatia ce am câștigat în inimile tuturor Românilor, ce întesc privirile spre viitor.

Acestora le trimit sincerile mele mulțumiri pentru călduroasele lor felicitări și le urez realizarea dorințelor celor mai scumpe.

V. Alexandri.

Originalul acestei scrisori este la dl V. Mangra, care — după-cum ne comunică — va trimite-o spre păstrare bibliotecii Academiei Române.

Portul nostru.

Preasfințitul Episcop al Aradului, a rostit în pastorală sa de Crăciun și un cuvânt ce interesează mult viața economică a poporului nostru.

Între atâtea porniri ale speculei și ale puterii cuceritoare, cari rod la trunchiul pomului vieții noastre naționale, la viața familiară, ne pare bine a vedea mâna îndreptătoare a bisericii, arătând pa o rană a națiunii, pe rana luxului.

Ziarele străine s'au ocupat toate cu această pastorală după socotința felului lor, unele recunoscând adevărul, ear' altele luându-l în ris. Vorba e înse că pe amic și neamic a atins cuvintele, și aceasta dovedește că a fost lipsă de ele. Ni-se cuvine dar' mai ales nouă, cari am luat sarcina de a lucra la tribuna liberă pentru înflorirea pomului vieții noastre naționale, să luăm firul în-

telepciunii și să impletem din el o cunună de povețe.

Limba, portul, obiceiurile sunt in-deosebi o carte vie a obșerii noastre. Din această carte cetim că suntem strănepoții unui neam mare, care odinioară stăpânea peste întreaga lume, cu armele, cu legile cele înțelepte cu frumseța limbii și cu podoba culturii sale. Să simțim fericit atunci, tot omul ori de ce neam era, grec și ovreu deopotrivă, să se numească „cetățean roman“.

Apostolul Pavel cu mândrie răspunde celor care-l tirăie înaintea judecării sunt „cetățean roman, apelez la Cessarul“, și na fost judecat ca și un om de rind, ci dus la Roma se stee înaintea împăratului.

Sunt dar' mărețe și sfinte remășițele aceluia trecut: limba, portul și obiceiurile noastre de astăzi, pe cari nu le putem lăsa călcate în picioare de speculanți, îngâmfații de străini, fără-ca să ne facem nevrednici de numele strălucit ce am moștenit.

De rindul limbii toți știm cum ne-am luptat și cum luptăm. Și ne-am putut lupta și ne putem lupta căci năvala a venit pe ușă. Față în față 'ni-s'a spus că nu ne este lăsat să trăim ca națiune, și că străina limbă avem să învățăm, ba acum mai poftește că și în străină limbă să ne rugăm lui Dumnezeu. Stăpânitorii poftește ca să se introducă liturghia maghiară, și ar fi și introdus-o în biserică gr-cat. cel puțin, dacă înțelepciunea Papei din Roma 'ni-ar lăsa pradă lor și n'ar fi rostit glasul seu puternic că: *nu să poate!*

Cu totul altfel stăm cu portul și cu obiceiurile. Aici dușmanul nu ne vine față în față cu vizirul deschis, ci pe furiș să strecoară prin casele singuraticilor, prin geșefturi, astăzi o pantofică, mâne o năframă, poimăne o rochie, încălțăminte, toate eșite de prin fabrici străine cari din sdrențe, face stoffe scelicioase, slabe ca pânza de paiangen, în cari frumosele noastre femei sunt niște mascarade urite ca „mărtiseară“.

Barbații și ei, să îmbrace la fel cu femeile, cu pruslucuri pieștrițe și plundre înfoiate de bate vântul prin ele ca printr'un eiur de țăriță, și li face ca și pe niște taie fugă.

Contra silei ce ai să faci cu limba putem lupta, căci e și cestiune de drept și dreptul ni-l putem apăra jos dela comună până sus la sfatul țării și până la tron, numai oameni harnici să fim și să avem curagiul a ne cere dreptul limbii și dela notariul comunal și dela solgăbirău și dela vicșpan și dela ministru; și să avem curagiul a cere, când nu suntem, ascultați, *scutul Înălțatului Împărat*.

Portul și obiceiul însă au sunt cestiuni de drept.

Precum nu poți opri ușa nici nu poți porunci nimăruia cum să se îmbrace. Pe geșeftar încă nu-l poți opri să-și vîndă marfa sa, și așa ne rămâne ca noi înșine să ne ferim casele de necinstea portului străin. După cuvintele înțeleptului Sirach: „Să lăudăm pe bărbații cei măriți și pe părinții noștri în neamul lor (Sirach 41,1).

Trei primejdii mari zăc în lăpădarea portului și obiceiului neamului nostru, și anume:

1. Înțaiu ne perdem tipul de Români. Până e catrânța și șuba românească pe noi, știm și noi și știe lumea întreaga că suntem un popor. Portul unitar arată pe față unitatea noastră națională și toată lumea ține samă de noi ca și de o unitate națională, ne cinstește și nu-și bagă lingura în oala noastră. Dolomana străină rupe acest părete dintre noi și străini, noi luăm una străinii alta dela noi, ne pomenim că toți ne îmbrăcăm și trăim asemenea. Apoi ca să ne înțelegem unii pe alții, trebuie să ne învățăm limba, și cu bună samă nu dăușii vor învăța limba noastră ci noi a dăușilor. Un pas mai departe și ne vom pomeni și încuserii.

Așa de pildă în părțile sud-vestice ale Banatului, cum e Becicherechulmare, Vêrșeușul, Panciova, odinioară erau mulți Români. Și unde sunt astăzi? de mutat nu s'a mutat de acolo, căci atunci ar fi rămas urme ori veste

și poveste despre mutarea lor. Înțemplarea se esplică: ei și-au schimbat portul și s'au contopit cu celelalte neamuri.

O pildă e și comuna Dobrița, unde astăzi numai puține femei își țin portul, și cari și l'au ținut, sunt și declarate Românce, iar cari și-au lăpădat portul și au îmbrăcat rochia (sucna) străină, numai decât înceată a fi Române.

Tot aceste semne se arată și prin comunele satul-nou, Glogonii, Uzdiul apoi Secusigiul ș. a. cari vor ajunge aceiași tristă soartă dacă vor lipsi oameni harnici din fruntea poporului cari să oprească chipul acesta de desnaționalizare.

De bună învățatură e în privința aceasta secta Nazăricușilor. Această sectă care n'are naționalitate nici adevărată credință, îndată ce se ivește undeva, schimbă portul poporului; așa e de pildă în părțile Uzdiului. Nazăricușul îndată se tunde, îmbracă dolomona vinată, și-și vorbește în toate limbile ce numai poate, căci dînsul nu e Român ci „Nazăricuș“.

Nu de mult mi-s'a întemplat că trecea pe lângă mine o fată îmbrăcată în vestminte străine și cu panteică tricolor maghiar în coșite. „Aceasta a trecut la Unguri“ îmi spunea tovarășul meu. „Cum?“ îl întrebai. „Așa că și-a schimbat portul și umbla în „joc“ ungurese, căci o ia un ungar“. „Așa dar trecerea la altă națiune, să face la voi prin schimbarea portului?“ „Da“ fu răspunsul. Și așa este a-cesta.

Despre celelalte două primejdii voi vorbi Duminica viitoare.

Speculanții.

În firul desvăluirilor despre specula cu colonisările, venim a întregi după „Arad és Vidéke“ planul speculei cu moșia contelui Königsegg Fidel din Tauș de 7600 iugere. Și anume, afacerea bănească a întreprinderii o s'începe firma Adams și fiu din Budapesta, așa că întreaga moșie se va vinde în parcelă. Moșia e pretuită la 317.208 fl. Înainte de parcelare se va rupe din moșie 300 iugere ca dar pentru noua comună co-

lonisată, spre beneficierea preotească, învățătoarească, apoi spre ridicarea locuințelor necesare pentru notari, școală, asil de copii și biserică. Cea mai mică parcelă e de 20 iugere, pe care însă se pot împărți și mai mulți coloniști. Prețul unui iugar mic s'a hotărât să fie cu 105 fl., care preț se va plăti în rate și anume în parte solvite numai decât iar în ceialaltă parte din împrumuturile ce se vor face la firma de întreprindere, care împrumut însă se va întabula deodată cu dreptul de proprietate.

În chipul acesta se desărcinează comitatele Bichiș și Csongrad de elementele socialiste cari în anii din urmă le făcu atatea buclucari, mergând chiar până la resmeriță. Adevărul e însă, că ei nu sunt adevărați socialiști ci niște oameni cari prin căștigurile mari ce le-au mijlocit societățile de întreprinderi, se deduseră pe traiu bun, în cât un cubicaș care săpa toată ziua, în zi de sărbători să apuca să petrecă întocmai ca domni bogăți: cu lăutari (țigani) și vin franțuzesc scump. Învățați la acest traiu bun, au devenit tot mai pretențioși și acum aruncă acest element primejdios în mijlocul Românilor, ca bietul popor băștinaș cari cu robota au făcut drumurile, au ridicat clădirile cele numeroase și au brăzdat pământul pentru domnul de pământ, să se uite cum vin alții să se înbuibe pe pământ: l'agrășat de sudoarea lor.

Putem însă de aici învăța și noi un lucru, și anume, că ce preț pun străinii pe biserică și școală, și să nu fim mici de suflet atunci când biserică și școală cere jertfe dela noi. Aici se dau sute de iugere pentru scopuri culturale și la ai noștrii le este mult când li se cere o palmă de pământ pentru o sfântă biserică ori școală românească. Să nu uităm că brațele numai atunci sunt valoroase pentru un popor, dacă ele au învățat a lucra pentru sine și pentru binele obștesc al aceluia popor, iar învățatura în biserică și școală se ia.

Să aducem dar jertfa pentru biserică și școală.

Uncheșul.

Correspondență din Bucuresci.

Bucuresci, 8/20 Ianuarie.

Prânzul de gală de la Palatul imperial din Berlin, despre care ziarile ungurești au scris atâta, după știrile ce primim, a fost dat de împărat în onoarea d-lui Sturdza. La prânz au luat parte și cancelariul imperial, principele Hohenlohe; ministrul plenipotențiar al României la Berlin dl Al. Beldiman, secretariul de stat în ministerul afacerilor străine baronul Rotenhan și alții. Ministrul de externe contele Goluchowski a

Poesii populare.

Pe marginea Dunării
Merg feciorii cu boii,
Ear' în urma boilor
Mergea floarea florilor.
Dar' nu-i floarea florilor
Ci-i mândra feciorilor,
C'o năframă albă 'n mână.
Suspina de la inimă:
— „Pășește măndro mai tare
„Că vine Dunărea mare“.
— „Las' să vie, să mă mâne
Căci am pierdut al meu bine
C'am avut un bădiț drag
L'a jurat Neamțu sub steag.
Am avut un bădiț dulce
L'a jurat Neamțul sub cruce
Cum l'a jurat l'a și dus
La Italia de sus
Și de-acolo l'a întors
La Italia de jos.“

Peste Murăș, peste Tisă
Merg mândra mea descinsă,
Merg cu murgul de frâu
Pășcând iarbă până 'n brâu.
Murgul paște și nechează
Mândra plânge și oftează.

— „Spune-mi măndro adevărat
Astă-noapte ce-ai visat“
— „Eu spuiu bade-adevărat,
Astă noapte am visat
Că năframa mea cea nouă
Era, bade, ruptă 'n două“...
— „Ba năframa ta-i la mine
Da-i ruptă inima 'n tine
De frică și de rușine
Că mă las măndro de tine“.
— „Lasă-te că nu-i rușine,
Că doar' n'ai jurat cu mine,
Lasă-te că nu-i păcat,
Că doar' nu ne-am cununat
Că chiar cununăți de-am fi,
Protopop ne-a despărțit“.

(Poiana Sibiului). Ioan Șerbu, măiestru.

DIVOICA

— Baladă populară. —

Joi, colea de cătră sară,
Trei cocoși negri cântară
Pe Divoica-o 'ncredințară.
Dar' Vineri moartea-o lovia;
Sămbătă cuscii venia.
Maică-sa afar' eșia
Și din graiu așa grăia:

— „Fiți voi cuscii, fiți voi dragi
Fiți voi buni și iertători
Și 'napoi întorcători.
Că Divoica-i moartă 'n casă.
Moartă 'n casă sus pe masă
Pe broboadă de mătăasă!“...
Junele tot nu credea,
Până 'n casă se băga:
— „Dacă-i rîndu maică-asa,
Tae giolgiu esta 'n doi
Și ne 'ngropați pe-amândoi!
Pe Divoica maică-o 'ngroapă
Naintea bisericii
Unde cântă diecii:
Pe mine maică mă 'ngroapă
Naintea altarului
Unde-i raza soarelui!
Mie maică-mi răsădesce:
Un firel de păntinel.
La Divoica-i răsădesce:
Firuțe
De iederuțe.
Iederuța tot o crește,
Tot o crește și s'o 'ntinde
P'angă paltin ea s'o prinde!
La biserică-or veni
Tot boari și boarițe
Și-or rupe din iederițe
Și s'o duce veste 'n țară
Și din țară și afară:

Dintr'un june cu o fată,
C'o fost dragoste curată,
De la D-zeu lăsată!“...

Tr. I. M.

Auzită dela Ilie Danciu (Mondoc) din Săcaș.

G Â N D I R I

Dacă vrei să aflu valoarea banilor, căutați să luați cu împrumut.

Nu poți să te faci singur iubit, dar poți să te faci stimat.

Bogat e cel care câștigă mai mult decât cheltuiește, și sărac cel care cheltuiește mai mult decât câștigă.

Dacă voești ca un lucru să fie secret, nu-l spune; dacă nu voești să-l știe nimeni, nu-l face.

Dumnezeu n'a dat tuturor inimilor putere și energie; unele sunt numai bune. Oare nu sunt flori care sunt create ca să răspândească puțin parfum?

venit la Berlin, urmând unei invitări a Imperatului.

Ziarele franceze exprimă bănuiele lor că la Berlin e ară „se clocește” ceva.

Știrea „Epocei” din București, trecută și în ziarele noastre despre misiunea domnului St. Sihleanu, secretar general în ministerul cultelor și instrucțiunii publice, în afacerea Metropolei române din Constantinopol, se desminte din cercuri competente.

PARTEA LITERARĂ

Cele trei marșuri.

Înțeleg cu vorba marș un cântec revoluționar și de luptă.

Nu în literatura noastră sunt trei marșuri; unul scris de Vasile Cârlova la 1834 și cunoscut sub numele marșul lui Cârlova, altul scris de V. Alexandri și cunoscut sub numele Deșteaptă-te Române, iar al treilea Răsușinet, sau „Deșteaptă-te Române”, scris de Murășanu. Amândouă aceste scrisuri la 1884.

Unul e scris în Muntenia, altul în Moldova și cel al treilea în Ardeal.

Impunătorii politici și sociale cari au născut marșul lui Cârlova au fost cu totul felurite de acele cari au născut pe celelalte două marșuri. Numai aceste două pot fi numite cu adevărat cântece de luptă, pentru că sunt revoluționare și s'au născut în vreme de război.

La urma urmei însă, dacă Alexandri și Murășanu au avut de gând să rezume lozincă răsvăraților și să scrie un cântec ca „Allons, enfants de la patrie” al Francezilor, ori ca „Es geth ein Ruf wie Donnerhall” a Prusienilor ori ca „Talpra Magyar, hi a haza” al Ungurilor — atunci amândoi și-au greșit căderea. Fondul le e prea puțin energie, iar forma prea nepotrivită.

Dintre toate trele marșurilor, cel mai sărac în idei e al lui Alexandri, cel mai bogat al lui Murășanu. Acesta e și cel mai limpede în concepțiune. Și pe când celelalte două sunt unilaterale în tânguire și cereri și se învârtesc pe lângă interese locale, marșul lui Murășanu scoate la iveală interesele generale ale Românilor de pretutindeni. Toți trei poeții cer întâiu de toate unire, dar o înțeleg în trei feluri: Cârlova apelează mai ales la unirea partidelor din Muntenia, Alexandri mai ales la unirea principatelor, iar Murășanu la unirea în cuget și simțiri a tuturor Românilor „din patru unghiuri”. Alt lucru pe care-l cer — dar numai doi dintre dînșii — e libertatea de sub jugul străinilor. Cârlova nu cere libertatea nu pomenește nimic despre ea: poate că nu l'a îngăduit vremea de atunci să rostască această vorbă urghisită și de Ruși și de Turci și de Austriaci, cari să uitau chiorș unii la alții de dragul României. Al treilea lucru pe care-l cer — dar iarăși numai doi dintre ei — e mărirea sau slava cum îi zic ei. Murășanu nu cere mărirea. Și tocmai fiindcă nu o cere și nu-și formulează ideile încântat a priori de mărirea, concepțiunea marșului său e ferită de falsitate marșului celorlalți doi. În schimb însă el cere ce nu cer ceilalți doi: revindicări politice și economice, respectarea limbii naționale, respectarea religiunii noastre, ba cere să fim proprietarii Dunării, pe care ne-au furat-o Rușii și Austriacii. El nu cere reforme ca Alexandri, ci revindicări de drepturi.

Cârlova a scris o rugăciune, Alexandri un indemn, Murășanu un protest.

Am spus că Alexandri și Cârlova cer slavă. Cârlova de șase ori face apel la slavă (str. 2, 6, 8, 12, 14 și 15) și justifică lupta Românilor prin:

*Europa însăși simte
Pe ce cale a-ți intrat*

iar Alexandri prin:

*Lumea n'ntreagă să privească
Că în țara românească
Mai trăiesc încă Români*

versurile acestea și întreg substratul poeziilor își lasă impresia, că poeții chiamă pe

Români să se bată așa de falulie, de ochii lumii, ca să scape de rușinea că lumea îi crede lași, că „pană când să creadă lumea, că ori-ce dor de libertate a perit, s'a stins din voi?” (Alexandri). Asta e fals! Murășanu îndeamnă pe Români să se lupte fiindcă e nevoie, e cutitul la os, căci Austriacii le răpesc limba, Rușii Moldova, Turcii și catolicismul religia. Țăranul n'apucă parul, numai ca să arete că e voinic și el: și când îi smulgi pâinea din mâna flămândului, el nu se luptă ca să dovedească lumii că e de cavalier, ci pentru alte cuvinte.

Mânați de această falsitate de concepțiune, Alexandri și Cârlova își încheie marșul foarte nepotrivit: Cârlova plânge de fericire, că vede și ziua slavei, iar Alexandri face reflecții filosofice — când ești în gura morții! — și fericeste și el ziua slavei, ba fâgăduiește Românilor ea răsplătă a huptei nemurirea:

*Fericit, mărș acela care sub al salvai soare.
Pentru patria sa moare,
Nemurirea dobândind!*

Slabă nădejde cu nemurirea. Pentru nemurire să bat regii, dar popoarele se bat pentru „ce-i în mână nu-i minciună”. Nemurirea e la locul ei în odă, nu în marș. Cu fâgădueli de nemurire nu scoti pe țărani nici măcar din casă. Dar fâgăduiala că n'ai să mai fi slugă și că vei pune și tu mâna pe petecul de pământ pe care ți-l-au răpit străinii — acestea sunt socoteli mai de acasă. Iar Murășanu în acest chip își încheie marșul.

Punctul de plecare a lui Cârlova e: să ne batem pentru glorie. Alexandri l'a primit. A lui Murășanu e: să ne batem, căci altfel perim. Eată de ce zic, că Alexandri și Cârlova au conceput fals trebuința unei revolte sau a reformelor. Reformele pe cari le faci numai ca să îți pas cu lumea, sunt sărăcie lucie. Bine-înțeles: Alexandri știa acest lucru, dar în poezie — hic salta!

La întâia citire ți-se pare, că tustrele marșurile sunt una și aceeași poezie. Au multe idei comune, înlănțuire de idei la fel, ba chiar versuri aproape identice și foarte multe vorbe întrebunțate de toți trei poeții. E adevărat, că același subiect te mână la aceleași idei, dar aici e altceva.

Cârlova publicase poezia la 1834, și ea a fost încurind uitată. La începutul anului 1848 George Bariț o reproduce în „Foaia pentru minte, inimă și literatură” (N-rul de 1 Ianuarie). După o lună Alexandri își scrie marșul său, publicându-l ciuntit în Moldova, dar în întregime în „Foaia pentru minte” (N-rul dela 24 Maiu). Această foaie era pe atunci principala gazetă a Românilor și fiindcă apărea în Ardeal, putea să vorbească liber despre Ruși și Turci. După o lună dela publicarea poeziei lui Alexandri, își publică Murășanu marșul său tot în aceeași foaie (N-rul dela 11 Iunie).

E probabil, că Alexandri n'a cunoscut marșul lui Cârlova înainte de-a fi publicat în Foaia lui Bariț. Ori cum însă, un lucru e vădit: Alexandri și-a scris poezia sub influența poeziei lui Cârlova. Aceleași idei, aceeași concepțiune, aceeași formă a versurilor. O singură idee însă n'o are Alexandri, idea care a hărăzit lui Cârlova cea mai splendidă strofă: aluziunea la originea Românilor, glorificarea trecutului și apostrofarea umbrelor mărețe ale foștilor Români. Idea asta o reia Murășanu, accentuând-o cu mult mai energie, poate prea exagerat.

Toți trei poeții încep la fel.

Cârlova:
*Iată vremea, mic și mare, armele să le nălțați.
Alexandri:*

Iată ceasul ce deșteaptă din adîncea letăgie

Murășanu:

*Deșteaptă-te Romine din somnul cel de moarte...
Acum ori niciodată...*

Chiar ideea cu somnul o au toți trei: Cârlova „cu greu somn v'a stăpânit”, Alexandri: „voi ce stați în adormire”, Murășanu: „din somnul cel de moarte”. Idea „acum ori nici odată” e exprimată numai de

Murășanu așa (poate a imitat pe Petofi al Ungurilor, care își începe marșul cu: Deșteaptă-te maghiare, a sosit vremea: acu ori nici-odată), de Cârlova cu „iată vremea”, iar Alexandri face repetiții nepoetice zicând: iată vcaul ce deșteaptă (str. 3) iată vremea v'a sosit (str. 4) iată ceasul de frăție (str. 8) etc.

Versul lui Cârlova:
*Ca să mergeli cu pas mare către slavă n'ntecat
e redat aproape întocmai de Alexandri:*

*Ea păște cu pas mare către un fel de mult
[dorit]*

Tot așa versurile lui Cârlova:
*Pe câmpia românească tot tăcere pînă cănd?
etc.*

sunt pricina că Alexandri are strofele cu:
*Pînă cînd în țara noastră tot străinul să domnească?
etc.*

Versul lui Murășanu „cîn aste mâini mai curge un sînge de Romîn” e versul lui Cârlova: „încă curge printre vine acel sînge strămoșesc” iar versul: „la care să se închine și cruzii tăi tirani” e tot a lui Cârlova: „înaintea ta tiranii să-și aplece fruntea lor”.

La toți trei găsești o multime de expresii la fel, ca „mână de-ajutor” „oarbă tiranie” etc... Cetitorii pot face cercetări mai departe și se vor convinge cu totul că și Alexandri și Murășanu au fost inspirați de Cârlova. Alexandri, cum am mai spus, a luat chiar și forma strofei lui Cârlova (5 versuri în strofă, cele dintăiu lungi, de 16 și 15 silabe, cele din urmă semistihuri de 8 silabe, cu rime îmbrățășate) avînd aceleași defecte în concepțiune și versuri și expresii imprumutate. Murășanu e mai deosebit și în fond și în formă și a scăpat de defectele celorlalți doi, însă cât de colorată vede că într'o ureche îi șoptea versul lui Alexandri și'n cealaltă Cârlova.

Dintre marșuri numai al lui Murășanu a avut norocul să se popularizeze, pentru multe cauze. De-o parte e cel mai energic și mai bazat pe cereri reale, de altă parte e de un interes românesc. S'a adăogat, că avu fericirea să i-se dea o melodie, nu artistică și prea cu școală — căci probabil o asemenea melodie ne-ar fi dat uitării marșul — ci una trăgănată și tânguită ca melodiile doinelor noastre.

(Epoce.) G. Coșbuc.

Invitare la abonament

Deschidem prin aceasta abonament pe anul 1897 la

„TRIBUNA POPORULUI”

Condițiunile de abonament, înscrise și în fruntea foii, sunt cele următoare:

În Monarchie:

Pe un an fl. 10. —
Pe 1/2 an „ 5. —
Pe 1/4 an „ 2.50
Pe o lună „ 1. —

Pentru România și străinătate:

Pe un an franci 40. —

NUMERII DE DUMINECA

pot fi abonați deosebit, ca foaie pentru popor, cu 1 fl. 50 cr. pe an, avînd o întindere de 8 pagine: cele 4 pagine ale foii de zi, plus un adaus poporal de 4 pagine.

Domnii cari se abonează la foaia de zi cu 10 fl. pe an, nu au să mai plătească nimic pentru adausul poporal dela numărul de Dumineca.

Administrația

„TRIBUNA POPORULUI”

NOUȚĂȚI

Vărsarea de sînge dela Anina. În numărul nostru de ieri am vorbit despre împușcarea de către gendarmi a celor peste 20 muncitori dela fabricile societății căilor ferate pentru că aceștia s'au pus în grevă, crezînd că astfel li-se va schimba soarta amară. Privitor la sîngerosu măcel azi mai dăm următoarele amănunte:

Cruzimea gendarmilor, ca întotdeauna, și aici a esit la iveală. Un muncitor al cărui băiat a fost împușcat de gendarm, a aruncat în ochii acestuia ardeiu (paprică): gendarmul erud s'a răpezit asupra lui și l'a străpuns cu o furie, încît muncitorul a căzut mort la moment și cu toate că a fost rănit de moarte, s'au mai aruncat asupra lui 2 gendarmi împungîndu-l și tîndu-l cu sabia, cu o furie adevărat sîlbatică. Aproape după fiecare mort a rămas familie numeroasă. Să zice că morții chiar și după o zi, au zăcut scaldati în sîngele lor, tot în locul unde au căzut sub gloantele gendarmilor. Direcțiunea a făcut pași, ca autoritățile să-i aresteze pe cei bănuți că au îndemnat pe lucrători. Le-a și succes se aresteze pe vre-o 12 însă: cu toate acestea cei 5000 lucrători nu vor să mai lucreze.

Privitor la cele întimplate la Anina, deputatul Asbóth, a adresat în ședința dela 21 Ian. n. a Dietei maghiare o interpelare către ministri de justiție, de finante și de comerț, spunînd că la fabricile și minele din Anina a societății căilor ferate, de mai mulți ani sînt aproape la ordinea zilei nenorocirile. A întrebat pe ministri, dacă au cunostință că cîtiva ani mai înainte, tocmai la Anina, au căzut jertfă 50—60 vieți de oameni din nevederica slujbașilor celor mari și eată acum, după cîtiva ani, din același motiv nouă jertfe de vieți.

A cernit apoi redensirea adevăraților vinovați, lucru care în țara noastră cu greu să poate face.

Din Păncota ni-se scrie, că făcîndu-se alegerea unui învătător în persoana vrednicului Iulian Butarin, (din Seleus), care cu adevărat l'a cucerit pe Păncotani prin corul pe care cu atîta zel îl conduce, al doilea învătător face tot felul de intrigi vorbind contra corului chiar în biserică. Ar fi de dorit ca neînțelegerile să fie odată strigate de prin comunele românești și mai ales cărturarii să lucreze mână în mână pentru luminarea poporului.

Dela Siria. Eri a fost pe la consistoriu deputatiune de 55 Români fruntași din Siria, pentru a reclama în contra alegerii învătătorului Crișan. În deputatiune au fost, între alții, Mitru Tămas, Gavra Borlea, N. Lăzărescu, P. Heret, S. Sevic, Rista Logojan, P. Suci, I. Tămas ș. a. m. Deputatiunea prefinde că alegerea nu s'a făcut în regulă și ar dori un învătător care să știe întemeia un cor de plugari.

Sirienii se mai plîng, într'o epistolă ce primim, că autoritățile maghiare de acolo nu respectă sărbătorile românești, ci au citat tocmai în ziua de Bobotează la ascultare pe economii G. Boros, I. Mielăus, Mitru Vela și M. Voștinar.

ULTIME ȘTIRI

Viena, 22 Ianuarie. Conte Goluchowsky s'a reîntors din călătorie. M. S. Monarchul l'a primit într'o audiență mai lungă.

În consiliul comunal o interpelare a liberalului Schlehter a provocat mare scandal.

Berlin, 22 Ianuarie. Murawiev, ministrul de externe al Rusiei a sosit aici, de unde a plecat spre Kopenhaga.

Viena, 22 Ianuarie. Reichsrathul a ținut azi cea din urmă ședință. Printr'o patentă împărătească camerile au fost dizolvate.

Posta Redacțiunii.

D-lui Rădulescu-Niger, Bucuresci. Primit. Mulțumim.

St. Sc. Berlișce. Pentru a se putea publica, trebuie netezită mult. Ș'apoi nu e poezie, cum cere concursul.

Povestitorul. Cu oare-care îndreptări de stil se va putea publica. O greșală numai: nu este curat poporal.

Tuturor abonenților de Duminecă li se face cunoscut că deoarece numărul de azi din cauze tipografice nu li s'a putut espeda în 8 pagini, vor primi în schimb și numărul de Joi al foii noastre.

Redactor responsabil: Ioan Russu Sirianu.

O specialitate naturală neprețuibilă

este apa minerală alcalin-acidă bicarbonată

Isvorul „Matilda“ de Bodok

care după experiențele făcute la mai multe facultăți de medicină s'au dovedit ca o apă medicinală prea eficace și plăcută mai ales: la conturbări de mistuire, maladiile stomacului, a rinichilor, a beșicii udului și ale organelor respiratoare etc.

BORVIZ DE PRIMUL RANG

care prin limpezitatea sa rară și prin conținutul seu mare în acid carbonic natural de un gust prea plăcut, va îndeplini chiar și pretențiunile cele mai delicate, ca cum nici o altă apă minerală.

Deposit în Sighișoara și Alba-Iulia:

la domnul **I. B. Misselbacher sen., Cluj: Szegesvary és tãrsai**
Deva: Balog Gyula, Orăștie: Németh János; în Brașov deposit propriu strada Căldărarilor nr. 68, și se poate comanda și de adreptul dela administrațiunea subsemnată.

Cu toată stima

Administrațiunea isvorului „MATILDA“:

1— [2]

Josef György,

(comit. Hãromszék). Bodok. (Transilvania).

„VICTORIA“

INSTITUT DE CREDIT ȘI DE ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII.

Sediul: Arad, casa proprie, calea Arhiducele Iosif Nr. 2.

Întemeiată la 1887.

Capital de acții: fl. 300.000. Fond de rezervă fl. 100.000.

Depuneri fl. 1,000.000. Circulația anuală fl. 15,000.000.

Primește depuneri spre fructificare, după care solvește 5% interes fără privire la termenul de abzicere.

Dare de venit după interese încă o solvește institutul s parat.

După starea cassei, depuneri până la fl. 1000 se restituiesc îndată la prezentarea libelului fără abzicere.

Depuneri se pot face și prin postă și se efectuează momentan după sosirea comanedei.

1— [3]

Direcțiunea institutului.**„MINERVA“**

INSTITUT TIPOGRAFIC SOCIETATE PE ACȚII ÎN ORĂȘTIE

Cea mai ieftină tipografie!

Tipografia „Minerva“ din Orăștie, strada Berăriei Nr. 10, mărindu-și asortimentul, își oferă on. public serviciile sale pentru ori-ce fel de tipărire.

Fiind pusă în plăcuta pozițiune de a dispune de 6 mașini, și anume: 2 prese accelerate, mari, 2 prese de mână, mici, și 2 mașini: una de perforat și una de tăiat, precum și de 112 soiuri de litere de cele mai moderne, cu mai bine de 200 clișeuri și felurite alte obiecte tehnice, — garantează pentru efectuare promptă, corectă și frumoasă, cu prețuri foarte ieftine!

„MINERVA“ primește mai departe să efectuească tipărituri de cărți și broșuri de ori-ce mărime, pe lângă învoeli de plată foarte ușoare, în rate dacă e de lipsă.

Pentru Bănci tipărește Bilanțuri, Acții, Libele de depuneri, Cărți, Documente de Cassă și tot felul de tipărituri.

Pentru înfățișare plăcută, atrăgătoare, se garantează.

Direcțiunea Institutului Tipografic

„MINERVA“.

2— [1]